

www.ariaye.com

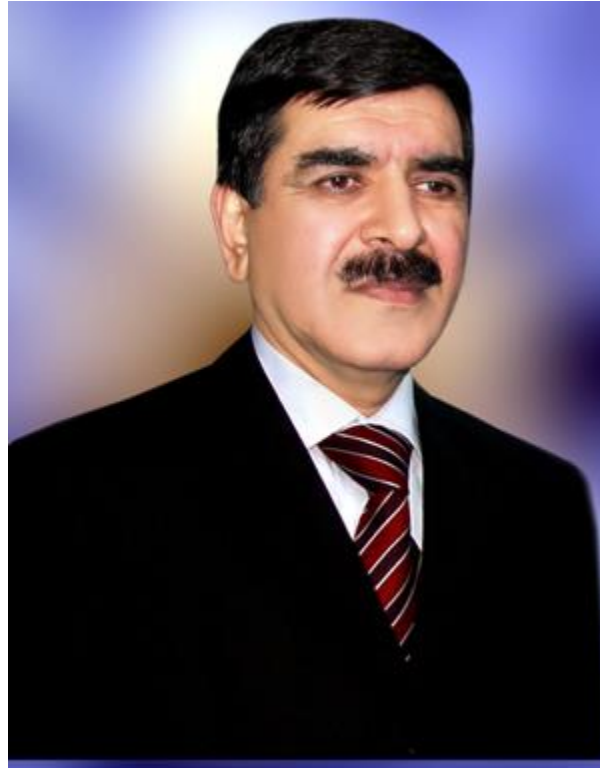
what ariaye site is about

NEWS

REVIEWS

EVENTS

FEATURES

توریالی رزاقیار

آشنایی با خلم

خلم (تاشقرغان) یکی از هزار شهر باختر و همزاد بلخ بامی می باشد که در گذرگاه نامور ابریشم و دهانه ی دروازه سنگی هندوکش (تنگی) موقعیت داشته و در تداوم ازمنه ها گاهنامه پر ابهت و نامیرایی را بنام خود در قلب تاریخ پر فراز و نشیب این سرزمین رقم زده است که بحق بحث ، پژوهش و نگارش پیرامون آن می تواند ماه ها و سال ها به درازا بکشد.

اما درینجا بگونه ی شتابنده و گذرا نگاهی به پیشینه ی پروجیه این خطه باستانی انداخته و خلم را به شناسایی و معرفی میگیریم .

خلم که سکونت در آن در هزاره های قبل از میلاد آغاز یافته و تا امروز تداوم پذیرفته در کتب تاریخی ، جغرافیایی ، سفرنامه ها ، واژه نامه ها ، اشعار شاعران ، آهنگ ها ، ترانه ها ، افسانه ها ، اسطوره ها ، کتیبه ها ، مسکوکات و مدارک دیگر یک حوزه مسجل تاریخی و فرهنگی معرفی گردیده که دوره های تاریخی و تمدنی متعددی را پشت سر گذاشته است .

مورخین و جغرافیه نگاران یونانی خلم را از جمله هزار شهر باختر معرفی داشته اند که خرابه های شهربانو در هجده کیلومتری شمال آن با پیشینه و گنجینه های فراوان تاریخی اش از جمله مجسمه ی اناهیتا (الهه آب) به آن گفته ها مهر تایید می گذارد . در مورد وجه تسمیه ی خلم فرهنگ ها و لغتنامه ها اشارات و توضیحات مبسوطی ارایه کرده اند که ما درینجا برخی آنها را به مرور میگیریم :

فرهنگ دهخدا : ده فرعون

فرهنگ های غیاث اللغات ، رشیدی و معین : گل تیره و چسپنده

فرهنگ عمید : قهر ، غضب ، خشم ، یار ، دوست ، خوابگاه آهو

همچنان خلم را شکل تغییر یافته واژه خرم نیز گفته اند .

پوهاند دکتور محمد حسین یمین در مورد وجه تسمیه خلم می گوید : (زنی به همین نام بانی ، موسس و ملکه این شهر بوده) و سکندر مقدونی خلم را دروازه سنگی هندوکش نام کرده است .

قبل از اسلام در خلم آیین بودایی مسلط بوده که تا هنوز نشانه های از آثار و نیایشگاه های بودایی در اطراف و ساحات کوهستانی خلم بچشم می خورد .

پس از آمدن دین اسلام خلم با داشتن علمای متبحر ، عرفا ، مشایخ ، خانقاه ها ، مدارس ، شعرا ، نویسندگان ، هنرمندان ، بنا ها و اماکن تاریخی شهرت بسزایی یافت . موجودیت چشمه سار ها ، پسته زار ها ، انواع گیاه های طبی ، باغ ها ، مزارع حاصل خیز ، پیداوار وافر زراعتی ، جنگلات ، معادن ، منابع سرشار طبیعی ، صنایع دستی و مردمان شاد ، سخت کوش ، عیار و مهمان نواز شهرت و محبوبیت خلم را کماکان حفظ کرده است .

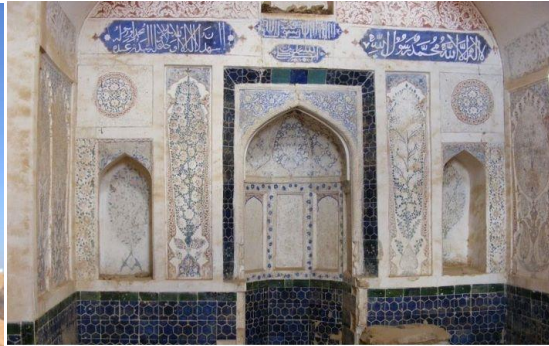
در حال حاضر خلم یکی از ولسوالی های چهارده گانه بلخ بامی میباشد که در پنجاه و چهار کیلو متری شرق شهر مزارشریف موقعیت دارد و دارای چهار هزار و دویست و دو کیلومتر مربع مساحت و بیشتر از یکصد و بیست هزار نفوس میباشد . اهالی خلم در چهار ناحیه ، یکصد و دو گذر و سی و یک روستا مسکون هستند .

خلم معادن نمک ، مس ، چونه ، گچ و برخی دیگر منابع طبیعی را در سینه ی خود دارد . دریای خلم ، چشمه ی حیات و سلسله چمسه سار های دیگر آب این ولسوالی را تامین میکند . اساس اقتصاد خلم را کشاورزی و مالداری تشکیل میدهد . محصولات و پیداوار مهم کشاورزی و باغداری خلم عبارتند از : گندم ، جو ، جواری ، ماش ، کنجد ، ذغر ، ارزن ، خربوزه ، تربوز ، انجیر ، انگور و بادام (ستاربابی ، عبدالواحدی ، خیرالدینی ، قهاربابی ، قمبری ، مجیدی ، کاغذی ، مروجی)

در بخش مالداری نیز گوشت ، پوست ، شیر ، ماست ، قیماق و پنیر محصولات محسوس و مشهور خلم را تشکیل میدهند .

صنایع دستی که بگونه ی وصف ناپذیری در اقتصاد ، شهرت و هویت خلم و مردمان هنر آفرین آن از جایگاه ویژه ی برخوردار بوده است شامل دباغی ، معماری ، کلالی ، نجاری ، آهنگری ، مسگری ، زرگری ، گهواره سازی ، دنیوره سازی ، کفش دوزی ، گل دوزی ، مهره دوزی ، کلاه دوزی ، دستمال دوزی و بخش های دیگری میشود که سوگمندان در حال حاضر بسیاری ازین صنعت ها بدلیل تداوم جنگ و بی توجهی ها از رونق افتاده و یا نفس های واپسین را می کشند .

هدف از این نگارش آنست که خلم فراموش شده را بار دیگر در محراق توجه سازمان یونسکو ، دولت افغانستان ، همه نهاد های مسوول و دستداران تاریخ و فرهنگ کشور قرار دهیم تا باشد با این کار و کار های بعدی ازین دست ، گرد و غبار فراموشی را از سیمای باستانی ، تاریخی ، فرهنگی و هنری خلم زدوده باشیم .

A mosque in Kholm

مسجدی در تاشقرخان

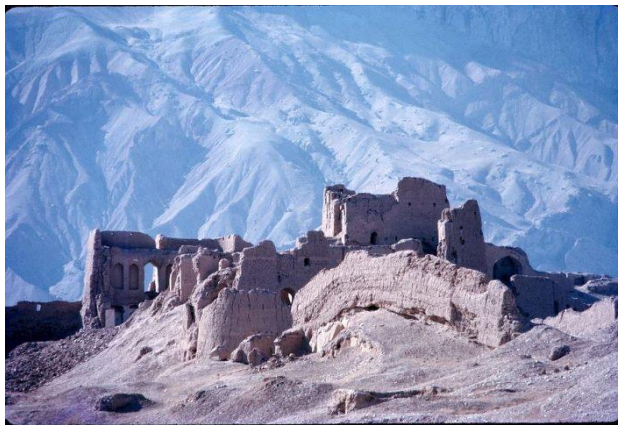

Fig.: Fazl Ahmed, gardener at the Bagh-e Jehan Nama Palace gardens (© Centre for International Heritage Activities)